

IDŐSÉTÁK

KIÁLLÍTÁSI FOGLALKOZTATÓ FÜZET
FELNÖTTEK SZÁMÁRA

LUDWIG – KORTÁRS
MÚZEUM MŰVÉSZETI
MÚZEUM

IDŐSÉTÁK

A kezdetben tartott füzet az *Időgép* című kiállítás 17 alkotását hozza közelebb hozzád.

„Az *Időgép* kiállítás nem az időutazás tudományos-fantasztikus lehetőségével foglalkozik, hanem az idő és a művészet viszonyát vizsgálja különféle szempontokból, és magukat a műveket tekinti olyan időgépeknek, melyek lehetővé teszik számunkra a mentális utazást.

A kiállítás a világjárvány rövid szünetében, rendkívüli körülmények között jött létre, így nem hagyhatta figyelmen kívül az elmúlt időszak tanulságait sem. A múzeum gyűjteményéből olyan műveket válogattunk, amelyek a személyes, a művészi és a történelmi idő különböző aspektusait tárják a néző elé, a kurátor személyes nézőpontjából.”

– Szipőcs Krisztina, a kiállítás kurátora

**Időgép. Válogatás a Ludwig Múzeum gyűjteményéből.
2020. szeptember 01. – 2022. 12. 31.**

IMPRESSZUM

Ötlet: Somogyi-Rohonczy Zsófia, Somogyvári Ágnes

Szövegek: Dabi-Farkas Rita, Hemrik László,
Somogyi-Rohonczy Zsófia, Szira Henrietta, Varga Zita

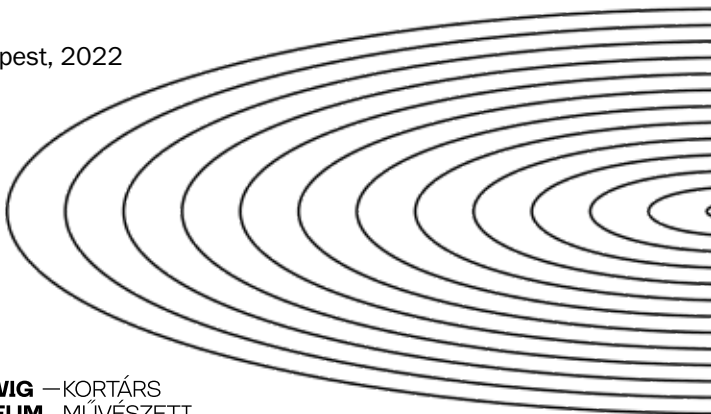
Szöveggondozás: Dékei Krisztina

Grafikai terv: Somogyvári Ágnes

Kiadja a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

Felelős kiadó: Fabényi Julia

Budapest, 2022

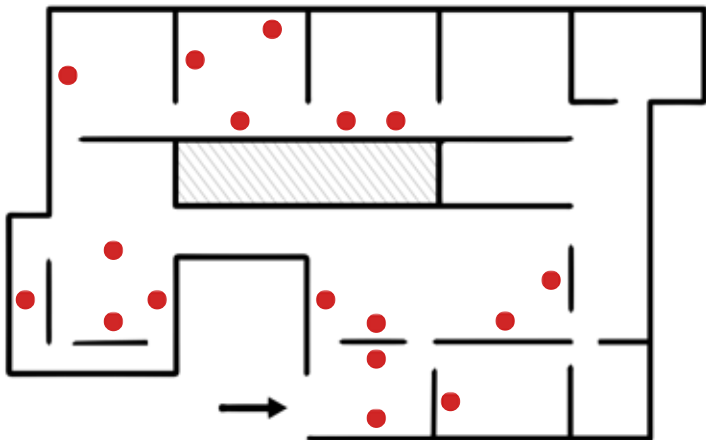
HOGYAN HASZNÁLD?

Amint azt látni fogjátok, a felnőttek és a fiatalabb korosztály (11–14 évesek) számára más-más tartalmat állítottunk össze, amik között van rövid leírás, feladat és ajánló is.

Mindig nézd meg alaposan az alkotást mielőtt a füzetbe mélyednél, majd a leírások elolvasása után oldd meg a feladatokat. A feladatok megoldásait a lapok túloldalára rejtettük. Egyszerre többen is használhatjátok a füzetet. Érdekes megosztani egymással a gondolataitokat, érzéseiteket.

A séta tempóját, útvonalát te alakíthatod.

Az alábbi térképen feltüntetjük a füzetben szereplő művek helyét a kiállítóterben.

GÉMES PÉTER: HOMOKÓRA

1995, fotográfia

A Homokóra Gémes Péter *Napló* című sorozatának része.

A *Homokóra* fotóin végtagokat, kezeket és lábakat látni. Az ujjak egy rajzeszközt fognak. A kéz dolgozik. Az alkotás születésekor már nagybeteg művész monumentális módon ragadja meg az idő múlását, és benne az alkotó ember eltökéltségét. Míg a homokóra-alakzat az általános időtapasztalatokra, a röntgen-végtagképek a személyes életidőre utalnak.

A művész a két háromszögben egymás felé fordítva helyezte el a képeket. Ha képzeletben megfordítjuk a Homokórát, ami amúgy is szükséges a működéséhez, majdnem ugyanahhoz a Homokórához jutunk. Gémes Péternek mégiscsak sikerült megállítania az időt?

Felsorolunk négy időmérőeszközt. Melyik nem illik a sorba, és miért? Több jó megoldás is elképzelhető.

kakukkos óra – homokóra – napóra – vízóra

A következő olvasmány segítheti az előző feladat megoldását. Hahn István *Naptári rendszerek és időszámítás* című könyvében keress rá a „klepszüdra” kifejezésre.

NEMES CSABA: IDŐTLEN

1996, fotográfia, homokfúvott üveg

A mű több szálon kapcsolódik Gémes Péter Homokóra című alkotásához. Ennek a műnek a középpontjában is egy időmérőeszköz áll, jelesül a toronyóra, pontosabban annak hiánya. Nemes Csaba olyan magyarországi templomtornyokat keresett az alkotáshoz, amelyekről hiányzik az óraszerkezet. Gyakran előfordul, hogy a hitközségnek nincs elég forrása az óra beépítésére. Az órák hiánya ironikussá teszik a mű címét: Időtlen. Hiszen toronyóra nélkül is múlik az idő, az emberi idő bizonyosan. Ha templomokról beszélünk, akkor valószínűleg nem az óra lesz az első, ami az eszünkbe jut, hanem a szakralitás. És innen már csak egy ugrás, hogy eljussunk az időtlen, transzcendens, isteni lény gondolatáig. Nemes Csaba templomtornyai és Gémes Péter háromszögeiben megjelenő piramisok beavatják a nézőt az emberi tapasztalatokon túli dimenziókba.

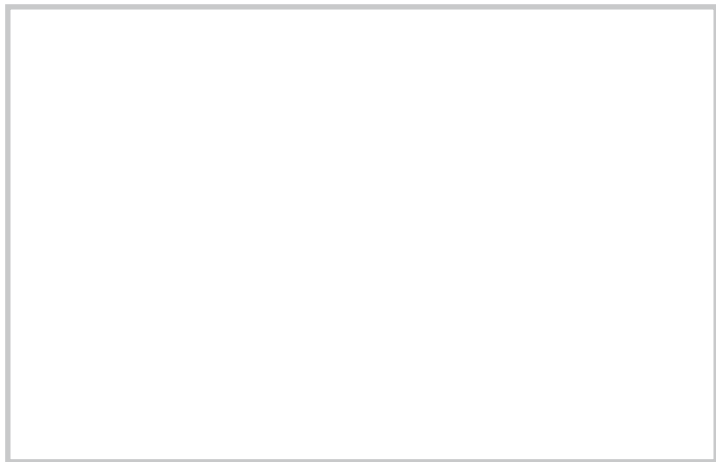
Próbáld ki, hogyan jár a belső órád! Indítsd el a stopperórát, és anélkül, hogy ránéznél, vagy a másodperceket számolnál, tölts el 50 másodpercet önmagaddal. (Nemes és Gémes alkotásai összesen 50 fotóból állnak.) Ha „letelt” az 50 másodperc, pillants a stopperre. Mennyire volt pontos a belső órád? Rövidnek vagy hosszúnak találtad az ötven másodpercet?

Mi maradt meg ebből a rövid időtartamból? Írd vagy rajzold le!

NEMES CSABA: IDŐTLEN

1996, fotográfia, homokfúvott üveg

BENCZÚR EMESE: HA SZÁZ ÉVIG ÉLEK IS

1997, ruhacímke, hímzés

Ruhacímkéket látunk meghímmezve a falon, és hímzésre várva tekercsekben. Benczúr Emese kismamaként kezdte el így, ruhacímkekben mérni az időt, saját életidejét. Kiszámolta hány napot él még száz éves koráig, és pontosan annyi ruhacímket gyártatott le DAY BY DAY (nap mint nap) felirattal. Ez alá a felirat alá hímzi minden nap egy címkére, hogy *I think about the future* (a jövőre gondolok).

Nemcsak az idő fogalma, tartá(l)ma, de végessége és végtelensége is hangsúlyt kap ebben a műben. A végtelen idő számunkra ismeretlen időben limitált végesség csupán, ebben a bizonytalanságban rejlik az időtöltés nehézsége.

Mivel töltjük, mivel töltjük ezt a véges életidőt, azaz napjainkat?

Az idő láthatóvá tételének egyik módja lehet egy monoton, ciklikusan ismétlődő cselekvés végzése. Mint például egy ruhacímke meghímzése. A jövőre gondolni a hímzés perceiben, hímzéssel mérni a napokat, órákat, percekét. Amíg ez a folytonosság fenntartható, addig a létezés kontinuitása, a jövő is könnyebben érthető és elérhető.

Benczúr Emese anyagválasztása és munkamódszere az 1970-es évek feminista művészetéhez nyúl vissza. A tipikusan nőinek tartott munka, a hímzés alkalmazása egyúttal a művészi munka nemi alapon történő megkülönböztetésének kérdéskörét is felveti.

TARR HAJNALKA: BOTICELLI: VÉNUSZ SZÜLETÉSE

2011, puzzle, forgácslemez

Tarr Hajnalka Boticelli: Vénusz születése című mitologikus festményét idézi meg művében. Úgy alkotja újra a képet, hogy annak elemeit nem a színek és formák illeszkedésének megfelelően, hanem összekeverve, inkább a keverés mozdulatának formáját rögzítve jeleníti meg a nehéz forgácslemezen. Az apró részletek így ugyan megegyeznek az eredetivel, a részek összességében mégsem adja ki az egészet, nem válik végül az elkészült kép a szemünk előtt klasszikus remekművé.

Az azonosság filozófia kérdése érhető itt tetten, ami arra keresi a választ, hogy meddig mondhatjuk valamire azt, hogy lényegileg azonos valami mással, és mikortól válik különbözővé? Egyszerű tárgyak, de akár emberek esetében sem húzható meg egyértelműen a határ. Az ókori görögök egy fából készült hajó elkorhadt elemeinek cserélgetése kapcsán, a modern orvostudomány az emberi sejtek folyamatos újratermelődése okán teszi fel ugyanezt a kérdést.

Tarr Hajnalka műveiben a világ értelemmel felfogható, mérhető elemeit keresi, az érzelmeink (például csodálatunk a Boticelli kép megpillantásakor) mélyén fellelhető rendszereket kutatja.

Válassz egy egyszerű formát, majd csupán ezekkel a formákkal, azokat többször lerajzolva készíts egy tetszőleges témájú képet!

TARR HAJNALKA: BOTICELLI: VÉNUSZ SZÜLETÉSE

2011, puzzle, forgácslemez

SZÍJ KAMILLA: CÍM NÉLKÜL (1, 2, 3)

2014, papír, ceruza

SzÍj Kamilla nagyméretű alkotásai távolról egy gép precizitásával megrajzolt formákra hasonlítanak, míg közelebb lépve felfedezhetjük a kézi rajzból eredő finom szabálytalanságokat, egyedi vonásokat. Az azonos elemek ismételt megrajzolása, mantrikus ismétlése meditatív állapotot idézhet elő.

Munkáit a formák és jelenségek redukciója, valamint az absztrakció is erőteljesen jellemzi. Műveinek tudatosan nem ad címet, hiszen ezzel sem szeretné befolyásolni a néző figyelmét és saját asszociációit. Ahogy mondja: “Szerintem minden egy. Nincs idő sem, tehát az időben is minden egyszerre jelen van. Az, ami itt van körülöttük vagy itt történik velünk, az kapcsolatban van az univerzummal.”

A rajzok apró elemek ismétléséből épülnek fel, akárcsak egy mantrát mondogatnánk. A repetitív elemek megnyugtatóak, és egyfajta mély, meditatív állapotba visznek bennünket. Izgalmas SzÍj Kamilla sorozatának szemlélése után meghallgatni Steve Reich *Violin phase* című munkáját. Nézd végig a hozzá készült videót is, mert Anne Teresa de Keersmaeker tánca vizuálisan is visszahozza SzÍj Kamilla rajzainak élményét!

GÁYOR TIBOR: Q 8/8 SPIRÁLIS DEMONTÁZS 1–16

1974, akril, lenvászon kollázs, forgácslap

Gáyor Tibor művében 16 darab azonos méretű négyzetet látunk. A vizuális eszköztár három fő eleme a fekete háttér, a fehér akrillal lealapozott festővászon és ennek a lenszínű vászonnak a fonákja, ahol itt-ott a szövés résein átüt a fehér festék. Ez a három vizuális érték jelenik meg változó mértékben, folyamatos átalakulásban. A művész a változó képi elem teljes – kétoldalas – felületét felhasználta a sík és a tér összefüggéseinek bemutatására.

Az első fázis a fekete négyzeten megjelenő fehér négyzet – sík a síkon –, amely vágva, hajtogatva kezd el lépésről lépésre a tér illúzióját keltő stációkat létrehozni. Tektonikus hajtásstruktúrákról (amphigrammákról) van szó, amelyek egy immanens, zárt rendszeren belül fejlődnek. Valós tértől és történelmi időtől függetlenül, egyetemes, belső rendszerben a perspektivikus térérzetet felidézve, majd kioltva vet fel vizuális és filozófiai problémákat. Ebben a belső rendszerben minden önmagához képest történik, a változások és a viszonylatok megállapítása is. A 16 rész által felépített egészből nem lép ki Gáyor Tibor, a koncepció, a szeriális gondolkodás megteremti saját struktúráját, a probléma létjogot kap a megfigyelés terének kialakulásával egy időben.

Nézd meg jól a művet! A 16 négyzet változásainak van egy konkrét iránya. Balra vagy jobbra forgatja el mindig a művész a négyzetet az előzőhöz képest?

Az előző oldali feladat megoldása:

Gáyor Tibor jobbra forgatja el a négyzetet az előzőhöz képest.

KIRÁLY TAMÁS: BÁRSONYRUHÁK

1980-as évek, bársony

Király Tamás divattervezői pályafutása a nyolcvanas évek elején indult Budapesten. A kései Kádár-korszakban gyorsan vált az underground színtér emblematikus alakjává.

Királyt mindig maga az átalakulás és a folyamatok érdekelték, így ruhái elkészítésekor sok esetben a legolcsóbb anyagokat használta, gyakran a saját maga által tervezett ruhákat is újrahasznosította. Ruháit az a mentalitás tette nagyszerűvé, ahogy átfordította a korszakban uralkodó állandó hiányt, a szűkösséget, a sufnituningot valami bámulatossá és egyedülállóvá.

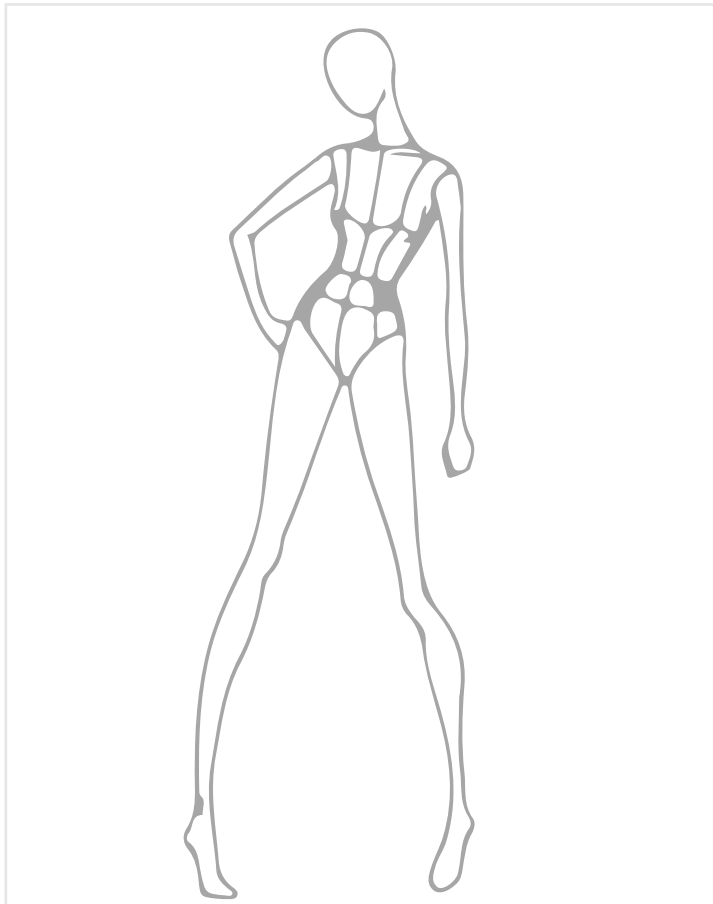
A szocialista blokkon túl is felfigyeltek kivételes tehetségére és 1988-ban részt vett a Dressater divatshow-n Nyugat-Berlinben, ahol többféle kollekciót is bemutatott például a Bauhaus színpadi világát idéző fekete bársonyruhákat is.

**Tervezz könnyű kézzel, ámde tudatosan!
Ma a hiányt felváltotta a túltermelés és a
túlfogyasztás. Milyen ruhadarabként lehetne
újrahasznosítani a felgyülemlett árucikkeket?**

KIRÁLY TAMÁS: BÁRSONYRUHÁK

1980-as évek, bársony

RAJK LÁSZLÓ: LETATLAJK, 1987

2018, vegyes technika

Rajk László alkotása eredetileg egy filmhez készült látványelem volt. A mű felidézi az első repülőgépeket, sőt még Leonardo da Vinci 15. századi, a madarak repülését imitáló szerkezetének vázlatait is.

Különös formák, tárgyak alkotják a konstrukciót. Így például fűrészek, távcsövek, egy traverz és a III. Internacionálé monumentális emlékművének terve, másként a Tatlin-torony.

Helyben is vagyunk. Rajk László repülőgép-modelljének címe egy mozaikszó: ott van benne az orosz 'letaty', repülni ige, a nagy konstruktivista művész, Vladimir Tatlin és magának Rajk Lászlónak a neve. Tatlin fontos szereplője a forradalmi hevületű, orosz avantgárdnak. A repülés iránti hódolata is ezzel áll összefüggésben.

A *Letatljak* tiszteleg az avantgárd előtt, és egyúttal megmutatja, miképpen él tovább hagyománya. A mű ide-oda repked a jelen és a száz évvel ezelőtti művészeti mozgalmak között.

A *Letalajk* alatt/mellett feltétlenül helyenvaló egymás mellé állítani id. Peter Brueghel *Bábel tornya építése* és Tatlin *III. Internacionálé emlékművének tervét*. Míg a műveket nézzük, ne feledjük rövid időre elmerengeni korunk bábeli viszonyairól.

FEHÉR LÁSZLÓ: KÚT FIGURÁVAL

1989, olaj, vászon

Kit rejthet a fehér színnel kontúrozott alak – talán egy elveszett kisgyerek, egy magára maradt idős ember, egy földön landolt UFO vagy mindhárom egyszerre?

A festményen szereplő aprócska figura nem más, mint maga a művész. Egész konkrét azonosítás, mégis a rendszerváltást megelőző évtizedekig nem nagyon volt szükség találgatásra a kopasz fejtető láttán, amely egyszerre meghatározó és megszokott látványt nyújtott a szocialista blokk országokban és egyet jelentett a közterületeket sűrűn ellepő Lenin ábrázolásokkal. Majd 1989-ben, amikor a Felvonulási téren lévő tizenöt méteres svéd gránitfal előtt álló négy méter magas Lenin szobor (Pátzay Pál szobrászművész alkotása) is elbontásra került, jogos az érzés, hogy az addig megszokottat a kút fenekére dobták, majd ott lassan a felejtés homályába merült. Nem csak a Kádár rendszer és megítélése került kilátástalan helyzetbe, hanem a társadalom is kizökkent megszokott szerepéből és egy elveszett, légtüres térben rekedt.

A terem másik felében, Fehér László festményével szemben található Antoni Muntadas: Médiahelyszínek/Médiaemlékművek Budapestén című sorozatában fellelhető Pátzay Pál Lenin szobra az egykori Felvonulási téren.

DANI ENDRI: 182 CM

2016, giclée nyomat

Tizennyolc fénykép: első ránézésre mindegyik ugyanaz, mégis teljesen más. A művész látható ugyanabban a merev testtartásban omladozó vakolatok, végeláthatatlan kábelkötegek és módszeresen berácsozott ablakok előtt.

Az albán kommunista diktatúra alatt épült lakóházak bejáratai előtt álló Dani a maga 182 centiméteres magasságával érzékelteti az épített környezet szűkösségét és az emberi lét kényszerű illeszkedését a politikai rendszerekbe. A totalitárius uralom öröksége Albánia legkülönbözőbb városaiban a mai napig fellelhető, mégis hol egy felmosó vödör, hol egy növény, hol egy kisasztal az, amely otthonossá teszi ezeket az egyforma társasházakat, kiforgatva az uniformizáltság ráerőszakolt és megörökölt érzetéből.

Próbáld ki Dani Endri testtartását!

Vegyél egy nagy levegőt, zárd össze a lábaidat, tedd szorosan a kezeidet a combod mellé és nyújtsd a fejtetőddel és maradj így pár másodperc erejéig. Majd fújd ki a levegőt, mozdasd át magad és sétálj tovább nyugodtan.

MALCOLM MORLEY: LŐVERSENYPÁLYA (DÉL-AFRIKA)

1970, akril, viasz, akrilgyanta, vászon

A festményen látható helyszín Dél-Afrika, egészen pontosan Durban városa, amelyet – mint csábító úti célt –, a bal alsó sarokban lévő Satour utazási ügynökség hirdet, és ígér verőfényes napsütést, gondtalan kikapcsolódást. Malcolm Morley a hiperrealista stílus jegyeiben, változtatás nélkül festi át a vászonra a lőversenypálya zajos miliójét, a lelátón ülők izgatott versenyszellemét és a színes napernyők derűs látványát. Mindezt feledtetni látszik a mögöttes politikai kontextust, vagyis az apartheid korát. Morley az ellenállás legegyszerűbb szimbólumaként X-szel áthúzza a semleges ábrázolt valóságot, amely erős hatást és kontrasztot teremt a festményen. Mindössze két piros vonal, megcsorgásokkal és hiányos fedésben egy olyan művésztől, aki a tökéletes ábrázolás egyik kiemelkedő képviselője.

Az indiai függetlenségi mozgalom vezéralakja, Gandhi, jogi pályája kezdetén Durban városában nyitott ügyvédi irodát, majd huszonegy évet töltött Dél-Afrikában, ahol szembesült a fajüldöző kormányzat indiaiakat is sújtó diszkriminációjával. Ennek hatására dolgozta ki filozófiai rendszerét és az erőszakmentes harc taktikáját, amely szerint agresszió nélkül kell elérni a kitűzött célokat, az igazság ereje győzni fog.

Ha szívesen megismerkednél Gandhi tanításával, érdemes megnézni a Gandhi című életrajzi filmet (rend.: Richard Attenborough, 1982)

DAVID HOCKNEY: ELLENFÉNY FRANCIA STÍLUSBAN

1974, olaj, vászon

David Hockney 1973-75 között Párizsban élt és dolgozott. Párizsi tartózkodása alatt rendszeresen látogatta a Louvre-t. Az egyik alkalommal átélt tér- és fényélményét örökítette meg ebben a festményben, amit le is jegyezett egy önéletrajzi írásában. Bement a festményen látható terembe, meglátta a félig lehúzott rolót a kereszt alakú ablakkereten, majd kitekintett az ablakon a Louvre udvarára. Az itt szerzett benyomás olyan inspirációként hatott rá, hogy vázlatokat és fotókat készített a térről, majd a műtermében hozzálátott a kép megfestéséhez. 2017-ben a festményt – a British Council által szervezett – kiállításon Párizsban mutatták be.

Ha figyelmesek vagyunk, akkor feltűnhet, hogy különböző festészeti irányzatok stílusjegyei láthatóak a festményen. Ez a mű a művész számára érdekes művészettörténeti korszakok összegzése, amelyek irányadók voltak a saját művészeti koncepcióinak körvonalazásában is.

Próbáld meg felismerni, hogy mely festészeti stílusokat idéz meg a festmény a felsoroltak közül! Húzd alá, amelyek jegyei szerinted láthatóak a képen!

expresszionizmus, pointillizmus, klasszicizmus, reneszánsz, dadaizmus, impresszionizmus

**Az előző oldali feladat megoldása: pointil-
lizmus, reneszánsz, impresszionizmus**

JASPER JOHNS: HOLTTEST ÉS TÜKÖR

1976–77, olaj, vászon

Jasper Johns műve első látásra absztrakt festménynek látszik. A vörös, a kék és a sárga vonalak dominálnak a képen, amelyek véletlenszerűnek tűnnek, pedig egyes részeken észleljük, hogy egy tükrötengelyhez illeszkedve rendeződnek. Ha a kép címét is elolvassuk, majd egyben gondolkodunk a vizuális és a verbális elemeken, akkor egészen odáig eljuthatunk, hogy egy történet kezd el derengeni a festményen, amely nem konkrét figurális elemekből rajzolódik ki.

Jasper Johns a festményein rendszeresen használja a félig titkos vagy árnyékolt megjelenítést. Egyfajta homályos idő jelenik meg azáltal, hogy nem konkrétumokat látunk, hanem a cím és a vizualitás együtt rajzol ki egy történetet. Egy nyitott képpel találkozunk, hiszen a művész teret hagy, amiben az általa felvetett vizuális és verbális üzeneteket a néző összerendezheti, befejezheti. A tükrözés, hajtogatás és a holtest címbeli megnevezése, a szürrealisták (Exquisite corpse) módszeréhez is köthető.

Keressd meg a képen azokat az elemeket, amelyek összeecsennek a címben megadott két szóval! Holtest, tükör.

Instrukciók a kereséshez a következő oldalon:

JASPER JOHNS: HOLTTEST ÉS TÜKÖR

1976–77, olaj, vászon

A., Állj pont szembe a festménnyel. Keresd meg a függőleges középtengelyét, majd nézz jobbra és balra. Mit veszel észre?

.....
.....
.....

B., A festményen dominál a három alapszín. Keresd meg azokat a részeket, ahol egyéb színeket láatsz! Milyen színek ezek?

.....
.....
.....

C., Miért hasonlíthat ez a kép egy thrillerre? Mit mutat a kamera ezekben a filmekben gyakran, mielőtt a gyilkost mutatná?

.....
.....
.....

PABLO PICASSO: A MUSKÉTÁS

1967, olaj, rétegelt lemez

A Ludwig Múzeum gyűjteményének egyik fő műtárgycsoportját és büszkeségét Pablo Picasso alkotásai jelentik. A *muskétás* nemcsak azért érdekes, mert jó példája a spanyol festő maszkulin figuráira, de a művész férfiúi önérzetének megnyilvánulása is lehet. A spanyol kultúrából ered az erős férfitípusokhoz való vonzódás, de művészként is fontosnak tartotta kifejezni és művészi hitvallásaként megidézni alkotásában a művészeti példaképét. A festményhez tartozó műcédulán bonyolult név olvasható: *Domenikosz Theotokopoulos van Rijn de Silva*. Picasso a nevet három 17. századi mester nevéből állította össze. Utóbbi festőművészre a muskétás megjelenése is utal: elegáns és hegyesre pödört bajusza, fekete öltözéke és csipkegallérja is a híres művészt idézi.

Vajon melyik három híres festő nevéet használta fel Picasso?*

Domenikosz Theotokopoulos

.....

van Rijn .....

de Silva .....

Magának Picassonak is igencsak hosszú neve volt: Pablo Diego José Francisco de Paula Juan Nepomuceno María de los Remedios Cipriano de la Santísima Trinidad Ruiz y Picasso

Az előző oldali feladat megoldása:

**Domenikosz Theotokopoulosz – El Greco
van Rijn – Rembrandt (van Rijn)
de Silva – Diego Rodriguez (da Silva) y
Velázquez**

MAURER DÓRA: REVERZIBILIS ÉS FELCSERÉLHETŐ MOZGÁSFÁZISOK, ETŰD 5.

1972, fotó, fehér ceruza, karton

Ez a tabló egy sorozat része, ahogy a címben is látható, a sorozat ötös számú darabja. A mű egyik fő üzenete, hogy az azonos elemekből összeálló egész különböző tartalommal rendelkezik attól függően, hogy az elemek hogyan követik egymást. Az egyes fotók helyiértéke és dinamikája módosul a másik viszonylatában. A több nézőpontúság, a többféleképpen értelmezhetőség, a jelentésbeli változatok mind fontos üzenetei a kortárs művészetnek.

A tablón egy cselekmény látható teljesen objektív, távolságtartó módon, több nézőpontból ábrázolva. Ez az alapállás eredményezi, hogy egyfajta nyitott műként is tekinthetünk rá, amely a néző aktív szerepét lehetővé teszi, mivel a művész a cselekmény tartalmát nem határozza meg, nem mondja el, mi történt a fotókon szereplő férfival, ki ő, hol van, miért viselkedik úgy, ahogy. A néző, aki érzelmekkel, tapasztalatokkal, asszociációs képességgel rendelkező ember, akaratlanul is valamilyen eseményt, történetet kapcsol a művész által objektíven kezelt cselekménysorozatok mellé.

Találj ki három történetet a fotók alapján, hogy mi is játszódhatott le a képen szereplő férfival az egyes sorozatok esetében!

Ha többen vagytok, meséljétek el egymásnak, kinek milyen történet jutott eszébe!

TÜRK PÉTER: TAPOSÓMALOM I–II.

1975 – 1981, fekete–fehér fotó

Türk Péter alkotásának több, önmagában is érdekes jellemzője van. A mű két hasonló méretű tablóból áll össze. A bal oldali 16 azonos méretű fotóból, míg a jobb oldali apró mozaikokból épül fel. Ugyanakkor kivehető, hogy a „mozaikképen”, még ha elmosódva is, de ugyanaz a férfi látható, aki a másik kép egyes fotóin. Türk Péter ez utóbbiakat átlagolta. Az átlagolás módszerének megértéséhez nyújtanak segítséget a kis képek bal felső sarkában látható piros négyzetek. Ezek a négyzetek állnak össze egy nagy piros négyzetté a „mozaikkép” bal felső sarkában.

A mű keletkezésének idején – hetvenes évek, Kádár-korszak – az átlag az ideológia egyik fontos kategóriája volt: el kell tüntetni a társadalom nem kívánatos szélsőségeit.

Az alkotásban szereplő férfi a művész édesapja. Türk így teszi személyessé filozofikus és politikus alkotását.

A mű címe is sokatmondó. A taposómalmokat már a rómaiak is használták építkezésekhez, gabonaörlésre, de átvitt értelemben a monoton nehéz emberi élet megnevezésére használjuk.

Érdeemes elolvasni a *Wikipedia Taposómalom* szócikkét. Remek illusztrációk egészítik ki a szöveget.

FREY KRISZTIÁN: '68. AUGUSZTUS

1968, olaj, technokol, vászon

Frey Krisztián származása miatt nem mehetett művészeti iskolába, de autodidakta módon képezte magát és vált a korszak egyik meghatározó alakjává. Művei kapcsolódnak a pop art, az informel és a neoavantgárd irányzatokhoz.

A művein feltűnő feliratok az André Breton által vezetett szürrealistákat is megidézik. A tudatalatti felszabadítása, a szabad asszociációk, a korlátok nélküli alkotás mind Frey ösztönös, szabad festésmódjára is illenek, ami miatt változó tempójú gesztusfestészetként szokták jellemezni művészetét.

A '68. *augusztus* című képen a különböző feliratok és dátumok különböző helyeken tűnnek fel a vásznon; a művész különböző időpontokban dolgozott a képen és az egyes dátumokkal a kép fejlődésének egyes időszakait is jelzi.

A címet adó 1968-as dátum a nemzetközi és magyar történelemben a prágai tavasz letörésére emlékeztet. Ezen kívül Frey Krisztián művészi karrierjében is fontos ez az évszám, ugyanis az I. (1968) és a II. (1969) Iparterv kiállításon is bemutathatta munkáit. A következő évben Zürichbe emigrál és csak a '90-es években tér vissza részben Magyarországra.